

Motion till riksdagen 2006/07:U226

av **Hans Linde m.fl. (v)**

Afghanistan

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör verka för att en ny strategi för fred när det gäller ISAF:s närvaro i Afghanistan utformas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör dra tillbaka sin del av ISAF-styrkan.

2 Bakgrunden till USA-koalitionens intervention i Afghanistan

Talibanerna i Afghanistan skapades av USA, Saudiarabien och Pakistan. I Pakistan fick unga afghaner i exil militär utbildning och undervisning i fundamentalistisk islam. I 1990-talets början inledde talibanerna sin militära verksamhet i Afghanistan med målet att jaga bort president Nadjibullahs regim, som satt kvar vid makten efter det att de sovjetiska trupperna lämnat landet. Talibanerna var liksom norra alliansens trupper, vilka leddes av Ahmed Shah Massoud och general Dostum, militärt framgångsrika i sin kamp mot Nadjibullah, som störtades 1992 när norra alliansen intog Kabul.

Talibanerna och norra alliansen hade dock skilda uppfattningar om hur landets framtid skulle gestalta sig. Strider utbröt mellan talibanerna och norra alliansen. Norra alliansen tvingades bort från Kabul till de tadjikiska och uzbekiska delarna i norra Afghanistan. Nadjibullah mördades av talibanerna.

Talibanernas välde i landet var ytterligt brutalt. Tidigare regimer som Amins och Nadjibullahs hade stått för en hård för reformpolitik i landet. Deras reformer uppfattades av den mycket traditionellt sinnade befolkningen som mycket utmanande. Reformförsök som gjorts under tidigare perioder i Afghanistans historia har alla av reformivrarna utförts på ett både klumpigt och hänsynslöst sätt och mötts med kraftigt motstånd. Detsamma inträffade under den sovjetiska närvaron i landet.

Fel! Okänt namn på

Talibanregimen var en kraftig motreaktion på ännu ett moderniseringsförsök.

Omvärlden noterade alla grova brott mot de mänskliga rättigheterna som talibanerna begick. Och man noterade det våldsamma förtrycket av kvinnorna. De stater som understött talibanerna uppvisade ett ringa intresse för situationen. USA försökte inte ingripa mot talibanregimen. I stället sökte man kontakt med dem. Det stora amerikanska oljebolaget Unicol och det argentinska transnationella oljeföretaget Bidas Corporation förhandlade i stället med talibanerna och ville få till stånd en pipeline genom Afghanistan från de oljerika republikerna i Centralasien till Indiska Oceanen. Den kortaste och bästa vägen för en pipeline från Centralasien till havet gick visserligen genom Iran, men den vägen var stängd för USA till följd av de i det närmaste obefintliga och fientliga relationerna mellan Iran och USA. Talibanerna var dock inte villiga att låta USA genomföra något pipelineprojekt i Afghanistan. I flera år hände ingenting, trots att flera amerikanska Afghanistankännare varnade för att en politisk och religiös krutdurk låg och jäste i Afghanistan.

Så kom angreppet på World Trade Center den 11 september 2001. En fanatisk religiös rörelse med fundamentalistisk islam som ideologisk grundval för sitt handlande med förbindelser till talibanernas Afghanistan hade angripit USA på landets eget territorium.

Två månader efter terrorangreppet mot World Trade Center gick USA tillsammans med allierade styrkor från andra stater, bl.a. Storbritannien, till militärt angrepp mot Afghanistan med motiveringen att man var i ”krig mot terrorismen” och att det handlade om självförsvar. Att det gått hela två månader efter angreppet på World Trade Center gjorde det dock svårt att godta USA:s förklaring om att det handlade om självförsvar.

Den svenska regeringen förhöll sig kritisk till USA-koalitionens politik och förklarade i anslutning till de resolutioner som antogs av FN om attentatet mot World Trade Center och Afghanistan (1368, 1373 och 1378): ”Själva resolutionerna utgör dock enligt svensk uppfattning inte en tillräcklig folkrättslig grund för koalitionen att agera i Afghanistan.”

3 Krig som medel att skapa fred

Koalitionens trupper lyckades driva tillbaka talibanerna. Därefter kom frågorna om säkerhet, återuppbyggnad och ekonomisk utveckling upp på dagordningen. Ett konstituerande råd (loja jirga) sammankallades bestående av 500 delegater, vilka antog en konstitution i januari 2004. Denna konstitution kritiserades för att den formellt ger presidenten alltför stor makt. Det visade sig dock snart att det territorium som presidenten, Hamid Karzai, och hans regering i praktiken hade makt över var mycket begränsat – i stort sett Kabul med omnejd.

I övrigt behärskades landet av olika krigsherrar, vilka USA hade försett med vapen och förnödenheter för att få dem på sin sida i kriget mot talibanerna. Detta sätt att vinna framgång i kriget mot talibanerna skapade samtidigt

stor osäkerhet eftersom de olika krigsherrarna tävlade med varandra om her-
raväldet.

Krigsherrarna hade blivit ordentligt beväpnade och såg mer till sina egna
kortsiktiga intressen och var mer benägna att vårda sig om makten över sina
egna områden och inflytelsesfärer än om det afghanska folkets intressen. Som
allianspartner har dessa krigsherrar en benägenhet att byta sida om det passar
deras intressen. De olika intressena och inflytelsessfärerna handlar inte sällan
om produktionen, distributionen och försäljningen av opium.

4 Inte bara oljetörst

Enligt en rapport från FN-kontoret för narkotika och kriminalitet (UNODC)
har sedan USA-koalitionen intervenerade i Afghanistan produktionen av
opium ökat 33 gånger. På fem år har produktionen av opium ökat med 3 200
procent. (Det kan här vara värt att notera att de två länder i världen där pro-
duktionen av narkotika är störst är de två länder där den militära aktiviteten i
syfte att bekämpa narkotikaproduktionen också är störst – Colombia och
Afghanistan – och att den militära aktiviteten på intet sätt leder till att den
minskar utan som i Afghanistans fall rusar i höjden.)

Professor Michel Chossudovsky vid Ottawa-universitetet i Kanada har på-
pekat att det finns starka affärsintressen och finansiella intressen bakom pro-
duktionen av opium. Han har funnit att det inte bara är oljan i Centralasien
och en pipeline genom Afghanistan som är av stort intresse för västvärlden
utan också opiumhandeln. Vinsterna från handeln med opium från Afghanis-
tan uppskattas till 124–129 miljarder dollar per år. Av dessa hamnar dock en
ringa del i Afghanistan (ungefär 2,7 miljarder dollar) och de hamnar hos olika
krigsherrar. Dessa krigsherrar har alla sina egna revir och särintressen, men
anses likafullt utgöra en del av den afghanska statsmakten. Den afghanska
statsmakten vilar på lösa och osäkra grunder och som allianspartner för en
främmande makt som kommit på besök utan inbjudan är en statsmakt av den
karaktären knappast pålitlig.

När läget ser ut på detta sätt och situationen är så labil måste man i dag
ställa sig frågan: Vem är taliban? Är det en fanatisk fundamentalist beredd att
förgöra varje otrogen eller är det en som bytt sida i de olika krigsherrarnas
spel om makt och inflytande? Föreligger det inte en fara i att de afghaner som
ogillar inkräktare i inkräktarens ögon snart betraktas som taliban? De sovje-
tiska trupperna på 1970- och 1980-talen fick uppleva vad afghaner anser om
inkräktare i landet. USA och deras allierade har redan hamnat eller är på väg
att hamna i samma fälla.

Fel! Okänt namn

5 ISAF och sammanblandningen med OEF

När koalitionen angrep Afghanistan och talibanerna i ett första skede drivits tillbaka kom frågorna om säkerhet och återuppbyggnad upp på den politiska dagordningen. Det visade sig snart att landet behärskades av olika krigsherrar med skilda intressen och att Karzairegeringens auktoritet och legitimitet var bräcklig.

På FN:s initiativ bildades i mars 2002 United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), vilken följdes av bildandet av International Security Assistance Force (ISAF) till vilken Sverige bidrog. Den första svenska ISAF-truppen var liten och endast verksam kring huvudstaden Kabul.

Vänsterpartiet ställde sig till en början bakom den svenska regeringens beslut att låta en mindre svensk trupp ingå i den internationella ISAF-styrkan då partiet hyste förståelse för vad regeringen skrev i sin proposition om att en bred internationell civil närvaro i landet förutsätter en viss militär närvaro som säkerställer den civila närvaron. Problemen uppstod när dessa allmänna föresatser skulle gestaltas i praktiken.

Kriget i Afghanistan tog inte slut. Koalitionens trupper, som gick under namnet Operation Enduring Freedom (OEF), förmådde inte driva ut talibanerna ur Afghanistan. De för fortfarande krig i Afghanistan. Vänsterpartiet menade att ISAF:s styrkor inte fick blandas samman med OEF:s stridande styrkor, eftersom dessa förde ett ur svensk synvinkel folkrättsvidrigt krig.

På våren 2006 lade regeringen en ny proposition om att den svenska ISAF-styrkan skulle utökas och placeras i en annan del av landet – den som behärskades av norra alliansen och general Dostum, som bl.a. gjort sig skyldig till de s.k. containermorden under det inledande skedet i kriget mot talibanerna. Vänsterpartiet menade som enda riksdagsparti denna gång att riskerna för sammanblandning med de stridande koalitionsstyrkorna ökat och att Sverige borde avbryta sitt ISAF-engagemang. Det bör noteras att den svenska ISAF-styrkan och OEF-styrkan lydde under samma befäl. Sammanblandningen var alltså redan på väg att ske.

En kort tid efter debatten och beslutet i den svenska riksdagen stupade två svenska soldater ur ISAF-styrkan. Den 12 september 2006 utsattes delar av den svenska ISAF-styrkan för beskjutning för andra gången på kort tid.

6 USA tar inte ansvar för sitt misslyckande

Den 5 oktober övertog den Natoleda ISAF-styrkan ansvaret för säkerheten i hela Afghanistan. Mandatet för ISAF-styrkan har därmed förskjutits kraftigt från vad som ursprungligen angavs. Risker för sammanblandning torde vara uppenbar. USA som tog initiativet till hela denna politik glider undan ansvaret för den Afghanistanpolitik man bedrivit under tre årtionden. Man lämnar över ansvaret för utvecklingen i Afghanistan på FN och ISAF.

Fel! Okänt namn på

Det är uppenbart att ISAF:s styrkor inte kan fortsätta på det sätt som hittills skett, än mindre överta den roll som OEF haft i egenskap av direkt stridande förband. Eftersom ISAF-styrkan står under Natobefäl och till stor del består av trupper från ockupationsmakterna är dess möjligheter att verka fredsbe-främjande och opartiskt undergrävd. Det enda rimliga om ISAF skall vara kvar i Afghanistan är att det mandat ISAF fått av FN omformuleras och förtydligas, att truppen inte längre står under Natobefäl och att styrkans sammansättning ändras helt så att de nuvarande ockupationsmakterna inte längre ingår. Detta bör Sverige verka för i Förenta nationerna.

Det är också uppenbart att som generalsekreteraren i Svenska Afgha-nistankommittén förklarar: ”Om man bara övertar den militära strategi som USA misslyckats med – utan förhandlingar och utan försök till fredsuppgö-relse med talibanerna – kommer man att misslyckas. Varken Nato eller FN:s säkerhetsråd har klargjort hur en fredsbevarande uppbyggande strategi ska se ut.”

Sverige bör alltså i FN verka för att en ny strategi för fred i Afghanistan ut-formas. En förutsättning för en sådan strategi är att de länder vars trupper deltog vid invasionen 2001 drar sig tillbaka från landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De amerikanska soldater som ingått i OEF flyttas samtidigt över till Irak. Vänsterpartiet ställer sig mycket starkt kritiskt till det faktum att ISAF-styrkan avlastar den amerikanska armén för att dess trupper skall överföras för att förstärka en folkrättsvidrig ockupation.

Sverige bör dra tillbaka den svenska delen av ISAF-styrkan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tar inte Sverige hem sina ISAF-soldater i en situation där strategin förblir densamma som hittills kommer Sverige att för första gången sedan 1814 (slaget vid Leipzig under Napoleonkrigen) delta i regelrätt krigföring på ett annat folks territorium, vilket vore mycket tragiskt och skulle inverka menligt på Sveriges internationella anseende.

Stockholm den 29 oktober 2006

Hans Linde (v)

Marianne Berg (v)

Kalle Larsson (v)

Pernilla Zethraeus (v)

Jacob Johnson (v)

Lena Olsson (v)

Alice Åström (v)